

Universal Declaration of Human Rights - Aja

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

EJUKONWO GBEFANDEDE SOSO ACE AGBETOTOWO NU

ENYOFONU

Soso egbexoxo do amenyinyi to alokpa dekpo kpwime kodo enusoso ci wo yi dogu wawa do eseji ko fafa le egbemè,

Soso edemaso le agbeto yoy be agbeto me ci yi don kanlinuwawa va egbeme, yi agbeto fon egu, yi shinxome, ehonwo yi do yi ejukonwo de egbefan be agbetowo le vo a xonuxonu, a vo a xose, a gbédon a gu aya le eko,

Soso agbewaxe kpokpo do ese ji o, e le veide be wo de do a zin amaji; no de nyi nene o, agbeto a va so ez ta, a so nyidon le akon, a fongu do eganwuame kodo ametafudotowo ji,

Soso nusendodo no dekawawa ko exidodo a yi nuko le ejukonwo gblame,

Soso enyo ciwo yi le esewemame wowo ejukon ciwo yi do DEKAWAWAGBE gbé degbefan yi nu be yewo kando agbeto cewo ji, le amenyinyi ko eyi wanawome, le nusuwu kodo nyonuwotaswame, yi yewo so egbe do eju no nnonme, nukoyiyi, no agbemennon a nyo no ame kpu, no agbeto a kpo vovo a wa enu ci yi drwi,

Soso ejuwo kodo wowo kplekplegbe gbesosome, no wo a so na bubu agbeto, a mi dada le eyi cewo ji no agbeto a vo fafa,

Soso dandandanme o, gbahwe agbe towo a wa do egbefan lo ji o, wo do a do susu deke do ace kodo novokpokpo lo wo ji.

EYITADO

BODOGAN DE EGBEFAN CE SOSO ACE AGBETOTOWO NU;

Egbefandede ce yi nyi ejukonwo, plenu do, yi wo a wa no, yi ameshyame kodo wowo bonkwo a do no enjukui, a tekpo, soto enukplankplan ko enjunyanya gome, a tekpo no amebubu ko novokpokpo a yi ameshyame kodo wowo bonkwo a do no enjukui, a tekpo, soto enu plankplan ko enjunyanya gome, a tekpo no amebubu ko novokpokpo a yi nuko kenjo no, le blewublewume o, edo lwo a nyi wawa le ejukplekple lwo me, no wo a zan wo nyononwito le ame ciwo yi do kple kplegbe lwo xwe kodo ame ciwo yi wo so do alome no wo no wo a kpa ace no wo.

Akpa 1

Agbetowo plenu vano gbeme ko vovodeka gbeswegbeswe, soto amenyinyi ko acewo gome; wo xono susunywin ko jimenywi so esexwe. Wo do a we noni da da wowo nonkwo gbo.

Akpa 2

Amedekpokpwi do a kpo nyona le ace ko vovo ciwo yi le egbe fandede ce lo me. Amede de do egbe a mo ako, gbaza, nusukonyonunyinyime, egbe, sènsèn, politikinyo alo enyobudewo ci yi kan agbeto, dokun, jijixwe alo enyo alokpabude yi a na yi agbeto da kpo nenenhan nyona.

Só zeto yenu o, wo de do egbe a zondo politikise alo jejeshi le xixeme no eju amedeeto nu a de eju lo do akpo. No eju cime amelo so x abode can e le ejubuugonme can, de le yidekishi can alo de do egbe a zan yideki le ci e drwi nene can o wo de do egbe a didoakpo.

Akpa 3

Amedekpokpwi do no agbenon le novokpokpo ko kandoji amenutoto me.

Akpa 4

Amédé dè dō egbe a sò ehàlò wà ahwashì alo kannumò; agbetò a sò wà ahwashì alo kannumò le alòdèkpò kpwinu nyi ese.

Akpa 5

Wo dè dō a dè efun nò agbetò, kpò wo dā dō aya nò agbetò, a wà xomèvenù, elannu alo enudèagbetòkpòtò nuwo kodo mēdèkpòkpwi.

Akpa 6

Amédèka dō egbe a nya le afidèkpòkpwi mò agbetònyinyi yeetò dō àcè kodo ese ciwo wo dō a nyi.

Akpa 7

Le ese nukò ò, agbetòwo plènyu nyi enudèkè, é le gbeswègbeswè; wo dō egbe nò còndojì alo nyóna esetòwo gbeswègbeswè. Wo plènyu dō egbe nò còndojì dèkènyumè egacimè yi wo dèdèò voklan dō enumowè a sò gban egbefandèdè cè ló kodo wanadèkpòkpwi ci a na yi wo a gbin.

Akpa 8

Agbetòdèkpòkpwi dō egbe a je ehwè le kòjodòxu eyijumètò ci gbò a je ehwè le dru nò wo gban àcè alomajènyu ciwo ese gangan alo ese gbalièdèkpòkpwi ni wo.

Akpa 9

Wo dè dō egbe ci a le amè gbali gbali enudemawamawa, akpanu sensentò a sò dō egamè alo a dō ese a sò nyi ti le eyijumè.

Akpa 10

Agbetòdèkpòkpwi dō àcè, le egbe sòswè konju mè yi enyò ci nu ò yi e le ò, wo a si ni shigbe le wo a se amèbuwotò nènè, le ahwamè le kòjodotò ciwo jì wo dā zìn, yi wo a nò enyòjì, wo dā nò agbetòjì. Le eganómè ò, kòjodotòlò a nu àcè kodo esekonyinyi eyitòwo ni alo adodwi ci le enyò wwin ciyi byò etodòndò ciwo yi wo dōdò ò ni.

Akpa 11

1. Nò wo dō enyòwwin ciwo byò etodòndò nò amédè ò, gbòxwè ese a xò mèlò, kòjodotòwo dō a dèfyo le ahwamè, le esemònu mò nènèhamè ò, yè wà enyòwwin ci yi byò etodòndò nyawo, madèfyo godu ò, wo dè dō egbe a mò mèlò wà nènèhamè nu. Le kòjò ló dòxu ò, wo dō a tekpo a hwlingan le ese nyikómè gbòxwè a glo.

2. Wo dè dō egbe a sò ese xò amédè nò enyò alo enumadòenji ci yi ese eju ló tó alo ese ejuwo plènyutò dè gbe le hwecinu wo wà enu ló. Nènèkè ò, ese dè xò enuwwin ci yi byò etodòndò dèò, ese hunnò yi wo a sò xò amèci yi je agò ló le hwenònunè; wo dā dòn eto nò amèlò wugan eto ci ese hwenònutò ló byò.

Akpa 12

Wo dè dō a sò tafutafu a yi je amèbunyómè a sò xodyi yi kò eyi mèwo, eyi nuwo nènèkè ò, ganwuamètò dè dè dō àcè azin amèbu wenawo jì a hlèn, yi a gbe sò gblè nyikò ni; ese ló, gbe nènè wanawo.

Akpa 13

1. Amédè kpòkpwi dō àcè vò, a dyi sa a yi afi ci yi drwi; nènèkè yi e dō àcè a dō nòxu le eju dè kpòkpwi mè.

2. Amédè kpòkpwi dō àcè a to le eju dè kpòkpwi mè: e senn to le eyi ntò jumè a yi kaka a gbe trò gbò va mè fafèdè.

Akpa 14

1. Nò eganwuamècèkpatòwo je egamè nò amédè ò, nò amè ló a sò sennu a hwlèn eyi ta ò, e dógbe a byò bexu eju dè kpòkpwi yi eju ló dō a xwè fafa dè.

2. Nò amédè je esenu mē nyao ɔ, aɛ ejukɔnwɔ plɛɲɛtɔ cɛdɛ de nagbe be yi le shito a yi eju bu mē.

Akpa 15

1. Amédè kpokpwi dɔ a nyí ejudekamévi.

2. Eganwuaméɛɛkpatɔ dɛ de dɔ aɛ yi a gbe nɔ eyi jumɛtɔ dɛ be yi da gbe nyi yewo jumévi; nɛnɛke de dɔ aɛ yi a gbe ni be yi ɲu gbe sɔ eju bu a trɔ eju hɔn mē vi.

Akpa 16

1. Le asudédè alo nyɔnudédè gamɛ ɔ, dɛkajɛ ko cugbeje ciwo yi nyi akɔbunɔwɔ, ejubujubumɛtɔwɔ alo sɛnsɛn ebuebu mē tɔ wo ɔ, wo sɛnɲ dɛ wo nɔnɔ wo, yi a sɔ egbe dɔ eju a gbaku. Aɛ dɛka nmɛ yi wo dɔ le enushyanumɛ sɔ dɛdɛ hwenu kaka va sɔ yi wo dɛkiwo gbegbe hwenu.

2. Amɛ ciwo yi jiji a dɛ wo nɔnɔwɔ ɔ, wo vi dɔ a na egbeta dɛkanumɛ gbɔhwe eju a nya be wo dɛ wo nɔnɔwɔ nyao.

3. Wɔ́ jítwɔ yi nyi ɲuklɛn alo esha ci yi a le nkɔ nɔ wo: nɛnɛke yi wo dɔ a nyi kuku le eta nɔ wo nɛ.

Akpa 17

1. Amɛ dɛka kpaɲ yɔ a, alo e le egbeɔnɔmɛ yɔ ɔ, e dɔ aɛ do eyi ntɔ nuji.

2. Aɛ dɛ kpokpwi de dɔ a ɔ amɛɲɛtɔnu leshi ko akpasɛnsɛn.

Akpa 18

Amédè kpokpwi dɔ aɛ a vo le enu ci yi druii le eyi tamɛ, ejimɛ ko sɛnsɛn kpaxwe; e sɛnɲu gbé dɔli sɛnsɛn kodo eyi susu lɔ wo, alo a dɛ wo to nɔ eju a jeshi; e sɛnnu like nɔ sɛnsɛn ko susu lɔwɔ a dɔn amɛwo bɔ do eyi dɛki ɲu sɔ to nukɔyi yi le enukplankplan enuwawa, kodo sɛnsɛn alo sɛnsɛnwanawo plɛɲu ɲu.

Akpa 19

Agbetɔ dɛkpokpwi dɔ aɛ a vo le eyi susu alo eyi tamɛbubumɛ; e dɔ aɛ a vo a nu enyɔ ci yi le susumɛ ni nɔ eju a se; e dɔ aɛ a ji gɔnmɛ nɔ enuwo ko enyɔwɔ, a to emɔwɔ kɛɲukɛɲu ji a drá wo nɔ xìxè kòɲunɛ alo ejuwo kpu a se; enudɛ kpokpwi dɛ dɔ a donjuklɛn alo vɔnɔnɔ ni.

Akpa 20

1. Agbetɔ dɛkpokpwi dɔ aɛ a vo le bɔbɔwawa kodo egbe ci yi gbe ahwawawanyɔwɔ gbɔ.

2. Wo de dɔ a sɔ eganwuamɛ a sɔ lɔn amɛ do ehabɔbɔdɛmɛ.

Akpa 21

1. Amédè kpokpwi dɔ a sɔ eyi fɔ cute a kpankɔn le eyi ju ɲukɔyi yi wanawo mē, alo a nagbe nɔ amɛbu a wɛ.

2. Sɔ to edɔwa gɔmɛ ɔ, amɛwo plɛɲ dɔ a kpɔ texwe gbeswɛgbeswɛ.

3. Ejukɔnwɔ drodro ɔ, eyi a nyi esha le ɲukɔ nɔ ejuwomɛɛkpaɲ. Eyi ji yi wo dɔ a zɔn nɔ nɔ akɔdadawo do jɔjwɛ ji gamɛgamɛ.

Akpa 22

Amédèkpokpwi le egbɛmɛ dɔ a vo faa a kpɔ nyɔna sɔsɔ alɔdowomɛ, alɔdo hɔnwɔ a na yi a kpɔ vivivi le aɛ ciyi kan dɔkunmɔwɔ, agbetɔ ɛɲunuyanya ciwo de dɔ a hwedo amɛ, yi a na ɲukɔyi yi nɔ amɛnyinyi le hlɔn hlɔn eju dɛkadɛka ko wowoxlɔwawamɛ. Nɛnɛhamɛ hlɔnhlɔn ko exlɔwawa kan dɔkun eju dɛkadɛkatɔ.

Akpa 23

1. Amēde kpokpwi dō a wa edo ci yi je kodi le jume, yi a kpɔ nyɔna ciwo yi le edo lo wawame.
2. Evototo dēkpokpwi de dō a nɔ ehocucume nɔ edo dēkamuwatwo.
3. Edɔfencu ɔ, e dō a sun edwatɔ ko eyi xomuwo, vɔ nɔ da sunɔ, wana bu dēwo dō a le e jume a sɔ na wo vovo.
4. Edwatɔ dēkpokpwi dēgbe a dō edwatɔwobɔɔ ci yi drwi mē a sen nɔ a gbe nɔ ametafu.

Akpa 24

Edwatɔ dēkpokpwi dō a dō gbɔngbɔn hwenu a sɔ vo, edwagamewo dō a nyi dredremē. Le exwekpegbɔnjwiin eyi tɔwo mē ɔ, wo dō a cu nɔ efɛn ni.

Akpa 25

1. Amēde kpokpwi dō a dō enu ci yi a sɔ kpɔ eyi ko eyi xomuwoji sɔto lanmɛsɛn, enuɖuɖu, aɔɖɔɖɔ, xɔmɛnɔnɔ, dotoxweyi ko alɔdoamejudɔwaxu ciwo a na yi wo a vo; wo dō a nɔ godu ni le edɔmakɔwa game, edɔlehweni, le ekpoxɔmē, nyɔxomē, nɛnɛke le enuwani ciwo yi de so eyinɔtɔ drodro nɔ wo hwenu.
2. Alɔdu dē dō a li nɔ evijitwo ko wo vi. Evi ci yi asu ko ashi ji ko ci yi wo ji le gbanji wo ɔ, wo sɔ enu le ejume, yi evototo dē de dō a nɔ wo mē.

Akpa 26

1. Amēde kpokpwi dō a yi sukulu a xɔ enunyanya gbaligbali, e glo ka ka can ɔ, a xɔ enunyanya gɔnmetɔ dandandan. Alɔnudo kplanxu sukulu wo dō a ni nɔ amē kpu. Sukuluganwo ɔ, wo dō a hun wo nɔ amē ciwo nɔnunyanya je àbà hɔn mē nɔ.
2. Sukulu dō a na wo a nyanunu sɔ to agbetɔbubu gome. E dō a na yi wo a nya be enuskeame, exɔwawa le ejuwo glame akɔwo alo sensen wo gblame kodo ejuwokplekplegbe nuwanawo ci wo a na yi vovo a nɔ gbeme, enu hɔnwo ɔ, enu vevi yi wo nyi.
3. Kplankplan ciha nɔmē yi dēviwo a xɔ ɔ, e dō a nyi wo jitwo nɔ.

Akpa 27

1. Agbetɔdēkpokpwi dō a vo a wa emumumunuwo kodo eyitwo, akpɔ jiji le aɖaɖuɖuɖuɖuwo gbɔ, kenɔ a nɔ waxu nɔ nɔkɔyi sɔto enudwi kuku gome kodo wanywi ciwo yi a to le mē.
2. Amēdēkpokpwi ci yi nyi edɔdewatɔ dōgbe a hwɛn wananywi ciwo yi to le eyi nudwikuku gome, eyi dāɖuɖuɖuɖuwo ko eyi dāɖu gome.

Akpa 28

Amedēkpokpwi dōgbe a byɔ be hannyahannya nɔgbe nɔ ejume, nɔ wo a zɔn do aɛ kodo vovokpɔkɔ ciwo yi zé le gbefandēde ceme, sɔso agbetɔnɔnɔmē gbe sɔso ejukɔnwɔnɔnɔmē.

Akpa 29

1. Amēdēkpokpwi dō a wa edo nɔ eyiju cime yi eyi nɔnɔmē alo eyigbetɔnyinyime a to le, le vovokpɔkɔ kodo nɔkɔyi adodwi gome.
2. Le eyice kodo eyivovokpɔkɔzanzanmē ɔ, ese dōwo yi a gbe enyɔ nɔ amē nɔ wo a sɔ jeshi amebucewo kodo eyi vovokpɔkɔwo gbɔhwe a sɔ kpɔ emɔ a dra enu do le wana gome, le hannyahannya ma do dō aɛkɔkɔpame kodo vovo gbaja le eju ci yi ya nɔ eyidekishi.
3. Tretregbedi, wo de dō egbe a zɔn aɛ cewo kodo vovokpɔkɔ cewo to amēbudewo ciwo de nyi afɔdɔxuwɔ nɔ DEKAWAWAGBE EJUKɔNWOTɔ.

Akpa 30

Ejudēkpokpwi, ehabɔɔdēkpokpwi, amēdēkpokpwi de dō egbe a sɔ Egbe fandēde cē a sɔ wa enubadade alo a sɔ wa kanlindade shigbe a sɔ gbe be agbetwo da zan aɛ ko vovokpɔkɔ ciwo yi ze le wemaceme.